

Toetssteen der ware en valse genade

Th. Van der Groe

3. Hoe noodzakelijk de kennis van het onderscheid tussen het zaligmakende geloof en het tijdgeloof is

Uit deze voorgestelde zaken zal een ieder, die dezelve met enig goed verstand en aandacht gelezen heeft, dan nu duidelijk genoeg bemerken, hoedanig *wezenlijk onderscheid* men in onze gereformeerde kerk, naar de leer van de Heilige Schrift, gewoonlijk stelt tussen *het tijdelijk en zaligmakend geloof*, of anders tussen de algemene en zaligmakende genade van de Geest, en hoe de Pelagiaanse leer dit noodzakelijk en wezenlijk onderscheid geheel wegneemt; als die in 't geheel geen bijzonder en krachtadig werk van de Geest in de harten van de uitverkorenen en ware gelovigen, onderscheiden van het algemene werk van de Evangelische middelen dat evengelijk is voor een iegelijk, met der daad immermeer kan toelaten. Weshalve men het vrijelijk daarvoor mag houden, dat, even in het bepalen en vaststellen van dit wezenlijk onderscheid, de voorname grond van het gehele verschil ligt, tussen de rechtzinnige en Pelagiaanse leer.

Maar indien dit alzo waarachtig is, wie ziet dan ook niet duidelijk, van wat een groot gewicht het is, dat wij dit noodzakelijk en wezenlijk onderscheid tussen het algemene en zaligmakend werk van de Heilige Geest in onze kerk altijd recht bewaren, als de ziel en de voorname grond van onze heilige leer? Want zo veel wij van dat waarachtige onderscheid wegnemen, zo veel voet en aanleiding geven wij ook, door een noodzakelijk gevolg, aan het zielverderfelijke Pelagianisme, om langzaam ongevoelig onder ons in te kruipen. Daar integendeel, als wij maar alleen met ernst toeleggen op de vasthouding van dit ene noodzakelijke onderscheid, zo zullen wij tegelijkertijd, langs die weg, ook al de andere gereformeerde grondwaarheden onveranderlijk moeten bewaren en bevestigen, naardien er toch een fundamenteel punt van de heilige waarheid is, dat geen wezenlijke invloed heeft, om ons tot zodanige onderscheiding meer direct of van ter zijde heen te leiden, en om dezelve alleszins te ondersteunen en te bevestigen. En wij kunnen er geenszins aan twifelen, of dit stuk wordt, zo veel de theorie of beschouwende kennis van de leer betreft, alom nog met algemene eendrachtigheid in onze gereformeerde kerk alzo geleerd.

Doch wat de praktijk, of *het gebruik van deze waarheid betreft*, daarvan geloven wij, dat helaas een grote reden van droefheid en van klacht zal zijn, en dat vele onkundige mensen, die *het onderscheid tussen het zaligmakend en algemene werk van de Geest* niet recht in de grond verstaan, en die hetzelfde daarom ook nooit waarlijk geloofd hebben, in hun praktijk meer Pelagiaans, dan wel zuiver Gereformeerd zullen handelen. Om dit droevige kwaad in de harten van de mensen gewaar te worden, heeft men niet anders nodig, dan maar slechts hun diepe blindheid en zorgeloosheid, waarmee zij een zo gewichtige

zaak doorgaans behandelen, wel in acht nemen. Want waar maar alleen een recht en grondig verstand van deze noodzakelijke leer bij de mensen gevonden wordt, daar zal men hen diezelfde leer, door Gods genade, ook behoorlijk zien gebruiken en aanleggen tot een ernstig onderzoek en beproeving van hun staat voor de Heere. Maar hoe weinig recht verstandige en getrouwe behandeling met zichzelf bespeurt men hedendaags hieromtrent onder de gereformeerde belijders van onze tijd? Wat zijn er immers niet zeer velen, die het nooit verder brengen, dan de geveinsden en tijdgelovigen plegen te doen, en wier gehele weg en staat, licht, bevinding werk en godsdienst maar enkel kunnen toereiken tot een algemeen werk van de Geest, en nochtans in de verbeelding zijn, dat zij zaligmakend van God veranderd en bekeerd zijn?

Hier heeft wel ten allen tijde in de christelijke kerk, des satans grote list en kunstwerk gelegen, om de belijders van de waarheid te verblinden en tevreden te stellen met de algemene genade, gaven, krachten, aandoeningen en werkingen van de Geest, welke degenen lichtelijk bekomen, die onder de bediening van de Evangelische middelen leven, en daaronder geboren en opgevoed zijn. Langs dit dodelijk pad van snood bedrog heeft de listige mensenmoorder vroeg en laat een groot deel van het zogenaamde christenvolk ongelukkig naar de hel gesleept, die met een leugen in hun rechterhand naar het eeuwig verderf gegaan zijn. En wie is machtig de ondoorgrondelijke listen van de satan in dezen genoegzaam na te speuren? Want hij weet het algemene werk van de Geest, in de geveinsden en tijdgelovigen soms zo kunstig te besturen en tot een zodanige trap of hoogte op te richten, als God hem in die handel wil toelaten, dat het van buiten aangezien zijnde, en in alle samenlopende omstandigheden, het ware werk van de Geest, in de oprechte gelovigen, niet alleen zeer gelijkvormig schijnt, maar dat ook zelfs wel eens, in sommige opzichten, schijnt te overtreffen.

Immers, niemand zal met reden ontkennen, dat er soms in de geveinsden uitnemende gaven en bekwaamheden van God kunnen gelegd worden, van wijsheid, geloof, deugdzaamheid, godsdienstigheid, lijdzaamheid, ijver, vrijmoedigheid, naarstigheid, milddadigheid, en honderd andere, op zichzelf prijswaardige en voortreffelijke hoedanigheden, dewelke toch, in de grond, maar algemene gaven en talenten van de Geest zijn, die in hen niet wassen op de wortel van een waar geestelijk zaligmakend geloof, maar alleen van een *algemeen tijdgeloof*, dat, hoe schoon het ook al voor een tijd in hen mag bloeien, als een groene inlandse boom, nochtans op het einde, al ware het dan slechts in het uur van de dood, eens geheel zal verdorren, met al de schone vruchten die er ooit op gewassen zijn.

Naarmate dan het algemene werk van de Geest in de mensen verder gebracht wordt, en tot een hogere trap van zuiverheid en volkomenheid opklimt, naar die mate is hetzelfde meer bedekt en moeilijker te kennen, en van het heilige en zaligmakende werk van de Geest te onderscheiden. Want het is een bekende waarheid, dat de dingen te bezwaarlijker van elkaar te onderscheiden zijn, hoe meer gelijkvormigheid zij met elkaar hebben. Naar dat het valse meer lijkt op het ware, en zich daarmee uiterlijk nader verenigt, hoe het ook noodzakelijk minder van hetzelfde kan onderscheiden worden. Iedere trap van voortgang of toeneming, die er in dit werk valt, maakt het bedrog listiger en moeilijker, om recht gekend en onderscheiden te worden. Waaruit dan ook noodzakelijk moet volgen, dat het de allergevaarlijkste soort van geveinsdheid is, en die het naast komt aan de ware heiligheid en Godzaligheid, even daarom, omdat zij het minst onderscheiden en gekend kan worden. En alle gebreken of kwalen, welke men het minst kan kennen, omdat zij het diepst verborgen zitten, zijn uit dien hoofde ook het moeilijkste om genezen te worden.

Dit maakt de geveinsdheid van velen dan ook dodelijk, omdat zij, in vele opzichten zo nabij komt aan de ware en ongeveinsde Godzaligheid, dat niemand anders, dan de alwetende God alleen, dezelve onderscheidenlijk kan doorgronden en naspeuren. Gelijk Hij Zich dat hoge voorrecht dan ook alleen toeigent van de harten en nieren te beproeven, Ps. 7:10. Ja, zelfs de verstgevorderde heiligen, wanneer zij geroepen worden tot een nauwkeurig onderzoek van zichzelf, zullen hier geenszins willen vertrouwen op hun eigen licht, wijsheid, vroomheid, oprechtheid enz., maar zij zullen de zaak van hun

staat dan in de hand des Heeren gelovig zoeken over te geven, en geheel alleen aan Zijn Goddelijke wijsheid en genade toe te vertrouwen; gelijk David, Ps. 26:3 en 139:23, 24.

Wie dezen weg niet kent, en het nog nooit zo ver in een waar geloof heeft kunnen brengen, door de kracht van de Heilige Geest, die heeft ook geen grond om de oprechtheid van zijn staat vast te stellen. Hij heeft de diepe en dodelijke arglistigheid van zijn eigen hart nog nooit waarlijk gezien, die zichzelf kan tevreden stellen met een beproeving, zonder de Heere en het licht van Zijn Geest.

Indien dit alles zo is, wat heeft een ieder dan niet een zeer groot en gewichtig belang daarin, om toch het wezenlijke onderscheid tussen de ware en de algemene genade enigszins grondig te verstaan, en daarvan, met de hulp des Heeren, een recht gebruik te maken voor zichzelf, in het beproeven en beoordelen van zijn geestelijke staat? Maar iemand, schoon ook onkundig van zonde, hiervan dient hij een goede kennis te bezitten door Gods genade. Indien hij anders behoorlijk gewapend zou zijn tegen het zielverdovend bedrog van de satan, die, gelijk hij Eva in het Paradijs allereerst verleid heeft, alsoo ook nog dagelijks zijn voorname werk daarvan maakt, om vele mensen te verleiden in het Christendom. En dit voert hij nooit voorspoediger uit, dan in een tijd van droevig verval en geesteloosheid, wanneer de Heere in Zijn rechtvaardige toorn, om de smadelijke verachting van Zijn Heilig Evangelie, en om de toenemende onvruchtbaarheid en goddeloosheid van de belijders, Zijn hemels licht en Geest uit Zijn Kerk wegneemt en aldaar de duisternis schept op de middag, gelijk dat nu, helaas, weldra het droevig geval kon zijn van onze kerk hier in Nederland!

's Nachts als er slechts een flauw en donker kaarslicht schijnt, zal men het goud aan de toetssteen onmogelijk zo goed kunnen beproeven, als op de heldere dag als de zon schijnt. Maar in een droevige nacht van geestelijke duisternis en verlating, wanneer het meeste licht, dat er rondom ons schijnt, of maar een schaduwwachtig licht van donkere letterkennis, of anders een glinsterend en schijngeestelijk licht is, zal het ook zeer bezwaarlijk zijn, om het goud van ons geloof wel te beproeven, of het van goed allooi, en van een goed gewicht des heiligheds is.

O! of de mensen van onze tijd dan nu het groot gevaar eens zagen, waar hun arme zielen in zijn, om meer dan ooit van de satan nu listig verleid en bedrogen te worden met een ijdel klatergoud, of verguldsel van algemene gaven en genade, die niet zaligmakend zijn, en die niet voortspruiten uit een ware inwendige geloofsvereniging met de Heere Jezus! Het is zeker, dat het gevaar hier zeer groot is voor degenen, die de minste zorg of bekommernis hebben voor zichzelf. Een zorgeloze gerustheid omtrent zijn eeuwige staat, en een los en lichtvaardig vertrouwen van zijn zielsoprechtheid, zijn altijd droevige kentekenen van de geveinsdheid van de mensen.

Alle *ware genade* heeft dit tot een eigenschap, dat zij gaarne op het nauwkeurigst wil beproefd worden. Daarentegen de valse genade bemint de duisternis en de zorgeloosheid, en haat het licht van een Goddelijke beproeving. Dit is toch aan het valse, en aan al wat bedrieglijk nagebootst is eigen, dat het uit deszelfs aard en natuur altijd het licht en de beproeving zal vlieden. Valse juwelen en opgesmukte kleren willen in de avond bij het kaarslicht liever gedragen worden dan op de dag. Maar alzo willen de geveinsden en de tijdgelovigen ook veel liever in de avondschaduw van de donkerheid, dan in het ware en helder schijnende licht van God wandelen. Zij zijn zeer afkerig, om in het licht van nabij gezien te worden, maar zij kruipen gaarne in hun duistere holen, waar men hen met getrouwe zelfontdekkende behandelingen niet gemakkelijk kan bereiken. Voorwaar, als wie maar dit ene droevige teken aan zich heeft in de grond, dat hij voor Gods zuiver licht nog schuw en bevreesd is, en dat hij met zijn Christendom veel liever in de maneschijn wil wandelen, dan in de heldere zonneshijn, gelijk de eerste mens, die zich gaarne onthield in de donkerste en schaduwwachtigste plaatsen van de hof, die heeft alle reden om van zijn staat of weg niet veel goeds te hopen.

Waar tegen het altijd moet gehouden worden voor een goed teken van iemands oprechtheid, als hij in de grond van zijn gemoed een ernstige zucht en begeerte draagt naar het dierbaar Goddelijk licht, hetwelk zelfs de geheimste dingen van het hart openbaar maakt, en als hij zich gaarne wil blootstellen aan alle middelen van een zuivere en grondige beproeving, naar de regel van het heilige Woord. Dit

was nooit de aard van de geveinsden, want omdat deze zich niet verder dan slechts ten halve bekeren, *gelijk een koek, die niet is omgekeerd*, Hos. 7:8, zo kunnen zij nooit het schijnsel van een vlak en helder licht verdragen, maar zij beminnen altijd een schaduwachtig licht, en zitten graag met Jona onder de wonderboom van hun schone deugden en bevindingen en wijze gesprekken, en van de achting en toejuiching van de mensen. Maar wee hen ook, als God in 't opgaan van de dageraad een worm beschikt, die de wonderboom steekt, dat hij verdorre, Jona 4:7.

Van het ware ontdekkende licht om zijn staat recht te kennen

Dan helaas! in een tijd van droevig verval en geesteloosheid plegen de recht ontdekkende middelen doorgaans niet alleen zeer schaars te zijn, maar de mensen zullen dezelve dan gewoonlijk ook grotelijks versmaden en verachten, en geen lust hebben aan de kennis van Gods wegen, tot een jammerlijk bewijs van de ongeneeslijkheid van hun staat. Want immers als zij maar alleen het licht haten, waarbij hen hun geestelijke gebreken, kwalen en ellenden eerst moesten ontdekt en aangewezen worden, wat verwachting kan er dan toch vallen van hun oprechte bekering of zielsgenezing? Alle kwaad moet eerst gekend en geopenbaard worden, eer het kan genezen worden. Zoveel waarachtig geestelijk licht van ontdekking als er schijnt onder de mensen, en als er van hen wel waargenomen en gebruikt wordt, zo veel hoop van verbetering zal er ook zijn door Gods ontfermende genade. Maar is het dat de mensen de duisternis meer beminnen dan het licht, en tot de zieners zeggen: *ziet niet; en tot de schouwers, schouw ons niet, wat recht is; spreekt tot ons zachte dingen; schouwt onze bedriegerijen*, Jes. 30:10, als eens een zodanige geest van verblinding en bedrog, onder een volk de overhand heeft beginnen te nemen, zo zal men te vergeefs aldaar een werk van bekering verwachten. Het is altijd een droevig en richterlijk oordeel van God, als Hij de mensen overgeeft om Zijn heilig licht te versmaden, want dan laat Hij de satan, de vorst der duisternis en de vader der leugen toe, om over hun zielen heerschappij te voeren. Dan zendt Hij hun een kracht der dwaling, dat zij de leugen zouden geloven, opdat zij allen veroordeeld worden, die de waarheid niet geloofd hebben, maar een welbehagen hebben in ongerechtigheden, 2 Thess. 2:11, 12.

Waarlijk, de mensen kunnen geen duidelijker teken geven van hun dodelijke geveinsdheid, en van de onverbeterlijkheid van hun staat, dan als zij maar alleen ijverig en standvastig kunnen zijn in het haten van Gods ontdekkend licht. Zij wandelen met rasse schreden naar de hel, die daar leven in een Godzaligheid, welke het licht niet kan verdragen. Hoe de duisternis subtieler en geestelijker is, hoe zij ook gevaarlijker en verderfelijker is. Daarom was er altijd nog meer hoop op de bekering van openbare goddelozen, dan op die van de beste en bedektste geveinsden. Deze zijn het, die allerdiepst in de strikken van de satan gevangen zitten. Want hoe meer licht zij hebben, hoe meer zij zondigen en zich aankanten tegen het licht. Ongelukkige staat voorwaar! als het licht zelfs in de harten van mensen duisternis is, en als men daar de meeste vijandschap tegen God vindt, waar het meeste licht schijnt. Hoe veel gelukkiger zullen dan niet de domme en blinde heidenen zijn, die de satan maar alleen gediend en God nooit gekend hebben!

Doch als wij hier van Gods ontdekkend licht spreken, dan verstaan wij daar niet anders door, dan dat heilige licht van de Geest, hetwelk God laat schijnen door de ingestelde middelen van het Evangelie in de kerk voor de ogen van de mensen en binnen in hun harten, waardoor Hij hun het onderscheid ontdekt tussen de waarheid en de leugen, en zo ook tussen de ware en de valse genade. Evenals de toetssteen het goud beproeft, en ons het onderscheid aanwijst tussen waar en vals goud, alzo doet ook het geestelijk licht der waarheid; dat beproeft de harten en nieren van de mensen, en openbaart hun wat er van hun inwendige staat is, en of hun kennis, geloof, Godzaligheid, enz. een waar zalmakend werk, dan of het maar alleen algemene gave van de Geest zijn. Wie weet niet, dat de natuur van alle dingen van ons gekend wordt uit zekere vaste eigenschappen en onbedrieglijke kenmerken van de dingen zelf, waardoor zij zich in hun aard en wezen, in hun kracht en werking, in hun toevallen en

bijzondere hoedanigheden en in hun gehele gelegenheid duidelijk aan ons komen te openbaren, zo ver, als het licht van onze kennis dezelve maar enigszins kan naspeuren, door een naarstige oefening en langs onfeilbare grondregelen?

Hoe meer wij aldus tot een wezenlijke kennis van de aard van de dingen kunnen doordringen, hoe meer wij derzelver rechte eigenschappen en waarachtige kentekenen ook duidelijk zullen kunnen stellen en bepalen, om het ware van het valse te onderscheiden. Daarom behoort er tot het bepalen van de kenmerken van de dingen, ook zeker een gezonde en welgeoefende wetenschap. Dit is niet slechts waarachtig van stoffelijke, maar ook van geestelijke dingen, dewelke niet anders dan met het oog van het verstand door ons beschouwd kunnen worden, en bijzonder ook door de heilige genadewerkingen van des Heeren Geest in de zielen van de mensen. Deze recht te kennen levert de hoogste en voordeligste wetenschap uit, welke wij hier op de wereld bekomen kunnen. Wat genade, gave, kracht of werking van Gods Geest daar in 's mensen hart ook gevonden mag worden, dienende tot de zaligheid, het is zeker dat dezelve haar ware kenmerken en bijzondere eigenschappen heeft, waaruit die als zodanig door een ieder gekend kan worden, bij een nauwkeurig geestelijk onderzoek, naar de regel van de Heilige Schrift, zodat men ze voor een zaligmakende genade of werking van Gods Geest waarlijk mag houden, en zijn gemoed daaromtrent in de Heere Jezus ten volle mag gerust stellen.

Het beschreven Woord van God is hier voor alle mensen, die hetzelfde recht gebruiken, een onfeilbaar besturend en ontdekkend licht, hetwelk hun de wezenlijke natuur, hoedanigheid, eigenschappen, enz. van alle zaligmakende werkingen van de Geest in de harten van de ware gelovigen, en tevens ook het rechte onderscheid tussen deze en de algemene gaven van de Geest zeer klaar en duidelijk aanwijst; in dier voege hier maar alleen een heilig verstand en een ernstige aandacht van het hart nodig zijn, eveneens een eerbiedige en gelovige onderwerping van het gemoed aan de zuivere leer van Christus.

Waar deze dingen gevonden worden, daar zal men door de inwendige verlichting van de Heilige Geest zeker geleid worden tot een onderscheiden kennis van het werk Gods in zijn eigen ziel, en wij behoeven hier niet bevreesd te zijn voor enige dwaling of bedrog van onszelf of van de satan, indien wij anders maar alleen oprecht gelovig afhangen van de waarheid van het Evangelie en van de werking van de Heilige Geest, die ons gegeven is om ons in al de waarheid te leiden, Joh. 16:12. Niemand moet menen, dat de wetenschap van Gods geestelijke en bovennatuurlijke genadewerken in 's mensen hart minder klaar of minder waarachtig en zeker is, dan wij die bekomen van zijn algemene en natuurlijke werken. Want indien wij op dezelve, met de hulp van de Heilige Geest binnen in ons eigen gemoed, maar alleen behoorlijk onderzoek doen, en daar alle ernst, naarstigheid en standvastige oefeningen toe aanwenden, en er de rechte middelen steeds toe gebruiken, zo zullen wij daarvan door de genade Gods, een zo vaste en zekere wetenschap kunnen bekomen, als van enige andere zaak. Hoe kon anders de Apostel zo nadrukkelijk en zo algemeen tot alle gelovigen, zonder onderscheid, zeggen: *of kent gij uzelf niet, dat Jezus Christus in u is? tenzij dat gij enigszins verwerpelijkt zijt?* 2 Kor. 13:5. Hij acht hun staat geheel genadeloos en verwerpelijkt te zijn, indien zij, een behoorlijk onderzoek en beproeving op zichzelf doende, geen vaste en grondige kennis kunnen bekomen, door Gods genade, van de oprechtheid van hun geloof, hetwelk als de grondslag is van alle andere genaden van de Geest."